

de bezetting had hun woord in katholiek Nederland beslissende invloed gehad en het gezag van het Episcopaat was door de weerbare houding waarvan het keer op keer had getuigd, alleen maar gestegen. Het had het geestelijk verzet van alle katholieken geleid, precies aangegeven wat men wel en wat men niet mocht doen en in de vorm van het Fonds voor de Bijzondere Noden steun geboden aan allen die door het volgen van de uitgegeven parolen in moeilijkheden kwamen. Welnu, voor aartsbisschop de Jong en voor de vier bisschoppen stond vast dat het katholieke volksdeel onaanvaardbare risico's zou nemen indien het na de bevrijding de eigen organisaties prijs gaf welke het in twee generaties had opgebouwd – zij waren er geenszins van overtuigd dat het antipapisme niet opnieuw de kop zou opsteken. Afgezien daarvan had, zo meenden zij, datgene wat was opgebouwd, ook in zichzelf hoge geestelijke waarde; het hield de gelovigen bijeen en droeg, dat doende, bij tot wat voor de bisschoppen van primaire betekenis was: het zieleheil van de gelovige kudden die, aldus hun in brede kring aanvaarde taakopvatting, aan hen als herders waren toevertrouwd.

In Den Bosch was er, evenals elders, aarzeling of men er wijs aan deed, de oude katholieke organisaties onmiddellijk te doen herleven. Het kan zijn dat bisschop Mutsaerts kort na zijn bevrijding vernam van de eerder gememoreerde oproep van veertig gezaghebbende Eindhovenaren die het 'verwerpelijk' hadden genoemd, bijvoorbeeld 'een Christelijke Oranje-vereniging' opnieuw op te richten – die oproep had evenwel óók op alle specifiek katholieke organisaties betrekking. Op 14 november liet mgr. Mutsaerts een tegengesteld geluid horen. 'De drang naar herstel der vroegere stands- en vakorganisaties behoeft', schreef hij aan alle geestelijken van zijn bisdom, 'niet te worden onderdrukt . . . Nieuwsoortige verenigingen behoren niet te worden opgericht zonder Onze uitdrukkelijke toestemming'¹ – onder 'nieuwsoortige' vielen ook alle verenigingen welke een gemengd karakter hadden.

Wij nemen aan dat dit bisschoppelijk standpunt vrij spoedig via de geestelijken tot talrijke leken doordrong, maar aangezien het 'vernieuwings'-streven zich ook in Den Bosch duidelijk bleef aftekenen (katholieken werkten er mee aan een uit de illegaliteit voortgekomen, door het Militair Gezag gesteund algemeen dagblad, *De Vrije Pers*), achtte mgr. Mutsaerts het noodzakelijk, zijn standpunt in het publiek duidelijk te maken. Hij sprak zich op zondag 3 december in de St. Janskathedraal in

¹ Aangehaald in a.v., p. 293.